

Investigating the status and importance of sister cities And urban twin capacities of Iran

Hossein Tafazzoli¹

Yousef Mohammadi²

Mohammed Tavakoli³

Abstract

One of the examples of urban diplomacy is sisterhood, which is considered in order to bring nations closer and introduce the culture and civilization of countries to each other. The importance of sisterhood for countries such as Iran, which is ethnically and religiously diverse, has a significant potential for sisterhood. The present article seeks to answer the question with a descriptive-analytical method: what is the importance and position of sisterhood and sisterhood capacities of Iranian cities? The results show that the twinning agreement, in addition to providing the necessary capacity for cities to participate with each other and play a role in international politics, will lead to sustainable development of cities in various economic, cultural and political dimensions and Iran due to its neighborhood with fifteen The country, as well as its historical and cultural richness, has the capacity of sisterhood with historical, cultural, social, scientific, technological, literary and artistic fields.

Keywords: sisterhood, public diplomacy, culture, Iran, sister city

¹Assistant Professor of Political Science, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran

Tafazzoli_hossein@yahoo.de

² PhD student in Political Science, Sociology, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran.

Ymohammadi854@gmail.com

³PhD student in Political Science, Sociology, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran.

M.tavakoli1879@gmail.com

بررسی جایگاه و اهمیت خواهر شهرها و ظرفیت‌های خواهرخواندگی شهری ایران

حسین تفضلی^۱

یوسف محمدی^۲

محمد توکلی^۳

چکیده

از مصادیق دیپلماسی شهری، خواهرخواندگی است که باهدف نزدیک کردن ملت‌ها و آشنا کردن فرهنگ و تمدن کشورها به یکدیگر مورد توجه قرار می‌گیرد. اهمیت خواهرخواندگی برای کشورهایی چون ایران که از تنوع قومی و مذهبی برخوردار است موجب می‌شود که ظرفیت قابل توجهی در خصوص خواهرخواندگی داشته باشد. مقاله حاضر با روش توصیفی تحلیلی به دنبال پاسخ به این پرسش است که اهمیت و جایگاه خواهرخواندگی و ظرفیت‌های خواهرخواندگی شهرهای ایران چیست؟ نتایج پژوهش نشان می‌دهد که پیمان خواهرخواندگی علاوه بر آنکه ظرفیت لازم را برای مشارکت شهرها با یکدیگر و ایفای نقش در سیاست بین‌الملل را فراهم می‌کند، باعث توسعه پایدار شهرها در ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی و سیاسی و می‌شود و کشور ایران به سبب همسایگی با پانزده کشور و همچنین غنای تاریخی و فرهنگی خود ظرفیت خواهرخواندگی را با زمینه‌های تاریخی، فرهنگی، اجتماعی، علمی، فناوری، ادبی و هنری دارد.

واژگان کلیدی: خواهرخواندگی، دیپلماسی عمومی، فرهنگ، ایران، خواهر شهر

^۱ استادیار علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

^۲ دانشجوی دکتری علوم سیاسی گرایش جامعه‌شناسی سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران. (نویسنده

مسئول)
Ymohammadi854@gmail.com

^۳ دانشجوی دکتری علوم سیاسی گرایش جامعه‌شناسی سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

مقدمه

خواهرخواندگی یکی از مصادیق دیپلماسی عمومی است که تلاش دارد از طریق شناسایی، ایجاد ارتباط و تقویت رابطه بین شهرهایی که از نظر فرهنگی، اجتماعی، قومی، نژادی، علمی، هنری و ادبی دارد بتواند مشارکت شهرها را در صحنه ارتباطات جهانی افزایش دهد. با خواهرخواندگی می‌توان به تبادل دانش و اطلاعات و تجارب، گسترش سرمایه‌گذاری و صنعت‌گردشگری در شهرها، اجرای پروژه‌های مشترک در امر توسعه شهری و ارتقای سطح زندگی و همکاری در زمینه افزایش تفاهم، انسجام و گسترش توانایی‌های فنی و مدیریتی در کلان‌شهرها و برای کسب جایگاه مناسب در فرآیند جهانی شدن دست یافت. به‌زعم برخی این اقدام نه تنها منجر به شناخت بهتر جوامع از یکدیگر می‌شود بلکه باعث توسعه‌ی پایدار شهرها می‌گردد. در نگاه دیگر خواهرشهرها ظرفیت گسترش صلح و سازش بین ملت‌ها را فراهم می‌سازد و زمینه‌های اختلافات، بدبینی، نگرش منفی و فاصله میان ملت‌ها را از میان می‌برد. این امر به‌منزله این است که خواهرشهرها به‌عنوان یک بازیگر مهم بین‌المللی در گسترش امنیت جهانی تأثیرگذار باشند. برای بررسی دقیق‌تر اهمیت خواهرشهرها در جهان حاضر و شناسایی ظرفیت‌های آن برای ایران مقاله حاضر با روش توصیفی تحلیلی به دنبال پاسخ به این پرسش است که اهمیت و جایگاه خواهرخواندگی و ظرفیت‌های خواهرخواندگی شهرهای ایران چیست؟ فرضیه مقاله این است که اهمیت خواهرشهرها به سبب تأثیر جنگ جهانی، توجه اروپا و آمریکا به مقوله خواهرشهر، افزایش جمعیت شهرنشینی، مسائل جهان سوم، عصر جهانی شدن و توجه سازمان‌های بین‌المللی جایگاه مهمی یافته و ظرفیت کشور ایران به سبب زمینه‌های تاریخی، فرهنگی و اجتماعی با کشورهای منطقه و جهان برای خواهرخواندگی بسیار بالا است.

چارچوب مفهومی

شهرها به‌عنوان واحدی سیاسی - اجتماعی از نظر قدرت در عصر جهانی شدن رشد می‌کنند. با کنکاشی در تاریخ متوجه می‌شویم که پیشینه دیپلماسی به پیش از وستفاليا برمی‌گردد. پیش‌تر در زمان تشکیل نخستین دولت-شهرها در اروپا، دیپلماسی به‌عنوان ابزاری برای برقراری ارتباط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی میان آن‌ها به کار گرفته می‌شد و از این‌رو پیش از دولت ملی دیپلماسی وجود داشت. به‌عنوان مثال، در یونان باستان دولت-شهرهایی مانند آتن و ماسدن به‌طور منظم برای هم سفیر می‌فرستادند و باهم مذاکره داشتند. پس از آن در دوره رنسانس، دولت-شهرهای قدرتمند ایتالیا مانند ونیز و میلان برای نخستین بار مأموریت‌های پایدار دیپلماتیک در خارج داشتند و سیستم سازمان‌دهی شده دیپلماتیک ایجاد کردند. پس از وستفاليا دیگر این شهرها مانند میلان نتوانستند دیپلماسی را منحصر به خود کنند و در دولت‌های اروپایی هضم شدند. با استانداردسازی دیپلماسی پس از کنگره وین، دیپلماسی دولت‌محور شد و به‌عنوان یکی از ویژگی‌های پایدار دولت‌ها و مأموریت اصلی وزارت امور خارجه درآمد. با این وجود، میتوان بحث کرد که با آغاز قرن بیست و یکم دیگر دولت‌های ملی و وزارت امور خارجه تنها بازیگران عرصه محیط بین‌الملل به شمار نمی‌رفتند و در کنار دولتها، سازمان‌های مردم‌نهاد و شرکت‌های چندملیتی، نقش فزاینده‌ای در دیپلماسی ایفا می‌کردند (اصغری، ۱۳۸۵۹: ۸۲).

در حال حاضر، دیپلماسی با اشکال متفاوت در حوزه‌های مختلف مورد توجه و استفاده واقع شده که عمده‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: دیپلماسی عمومی و آشکار، دیپلماسی رسانه‌ای و دیجیتال، دیپلماسی شهری. در این میان دیپلماسی شهری، رسانه‌ای و دیجیتال در اختیار حکومت‌های محلی و انجمن‌های وابسته به آن‌هاست که به هنگام بروز کشمکش یا تعامل در مورد چالش‌های مشترک و فرصت‌های موجود بکار برده می‌شود تا از طریق گفتگو و مذاکره، راه همکاری‌های بین‌المللی شهر با شهر فراهم شده و زمینه ایجاد محیطی آرام و صلح‌آمیز برای شهروندان مهیا گردد. به‌عبارت دیگر، دیپلماسی شهری بر

تمرکززدایی از مدیریت روابط بین‌الملل و نقش‌آفرینی نمایندگان شهرها و مقامات محلی به‌عنوان بازیگران کلیدی عرصه بین‌المللی و در موضوعاتی که ارتباط مستقیم با شهروندان دارد، دلالت می‌کند. همچنین اگر پذیرفته شود که تداوم و پایداری رشد کلان‌شهرها، یک موضوع مهم و حساس به شمار می‌رود، در این صورت جوهره جذب سرمایه، استفاده از فرصت‌ها و پتانسیل‌های جدید خواهد بود. در این راستا کلان‌شهرها در زمینه ارتقاء سطح همکاری‌ها و مشارکت‌های بین‌المللی خود در ارتباط با مسائل جهانی، با اتکا بر دیپلماسی شهری تلاش می‌کنند تا از این طریق موقعیت برتر در زمینه تصمیم‌سازی جهانی بیابند (زهرانی و رجایی، ۱۳۹۹: ۸).

مفهوم مدرن خواهرخواندگی شهرها ریشه در جنگ جهانی دوم دارد. به طور خاص، از بمباران شهر کاونتری انگلستان در ۱۴ نوامبر ۱۹۴۰ الهام گرفته شد. این ایده به‌عنوان راهی برای ایجاد پیوندهای همبستگی بین شهرهای کشورهای متحد که حوادث ویرانگر مشابهی را پشت سر گذاشتند، پدیدار شد. در پاسخ به نبرد استالینگراد، ۸۳۰ زن در کاونتری - به رهبری شهردار آن امیلی اسمیت - نام خود را روی یک بنر همراه با عبارت «کمک کوچک بهتر از همدردی بزرگ است» گلدوزی کردند و خواهرخواندگی بین کاونتری و استالینگراد در سال ۱۹۴۴ رسمیت یافت. با توجه به مفاهیم دیپلماسی عمومی، دیپلماسی فرهنگی، دیپلماسی شهری و در نهایت خواهرخواندگی شهرها می‌توان گفت که این نوع دیپلماسی یا برقراری ارتباط را میتوان ابزار سیاست‌گذاری در فرایندها و تحولات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بین‌المللی در عصر جهانی شدن دانست، زیرا که در دوران کنونی دیگر دولتها تنها بازیگران عرصه سیاست بین‌الملل نیستند، بلکه شهرها در کنار اتحادیه‌های منطقه‌ای، سازمان‌های غیردولتی و شرکتهای فراملیتی نقش بسیار مهم و فزاینده‌ای را در تعاملات دیپلماتیک ایفا میکنند. دیپلماسی شهری به‌عنوان شکلی جدید از دیپلماسی عمومی در عصر جهانی شدن ابزاری است که شهرها از طریق بازیگران شهری به‌ویژه شهرداری‌ها، به تعامل با کنشگران هم‌تراز می‌پردازند و با توجه به تحولات نظام بین‌المللی و اهمیت یافتن

فزاینده نهادهای عمومی، نقشی عمده و کاربردی را در روابط بین‌الملل برای تعامل، تقویت مذاکرات، توسعه و بهسازی روابط میان ملت‌ها ایفا میکنند. در واقع، شهرداری‌ها به عنوان متولیان اصلی دیپلماسی شهری، می‌توانند همچون سایر نهادهای غیر دولتی در جهت دستیابی به حداکثر منافع در روابط دیپلماتیک و ارتقاء تعامل‌های بین‌المللی و حل و فصل مسائل و معضلات شهری و رونق و توسعه اقتصاد شهری، نقش موثری را در حوزه دیپلماسی عمومی محقق سازند (اصغری، ۱۳۹۵: ۳۵).

دلایل اهمیت یافتن خواهر شهرها

در ادامه به دلایل اهمیت یافتن خواهرخواندگی شهرها پرداخته خواهد شد:

۱- تاثیر جنگ جهانی

به کارگیری واژه خواهر در عبارت خواهرخواندگی به این اعتبار است که در بیشتر زبان‌های دنیا واژه شهر مؤنث است. خواهرخواندگی اصطلاحی است که از ادبیات اروپا وارد دیگر کشورها شده و برای نخستین بار سال ۱۹۲۰ بعد از جنگ جهانی اول این قرارداد بین یک شهر انگلیس و یک شهر در فرانسه منعقد شد. هدف از این قرارداد، پیوند و اتحاد بین شهروندان این دو شهر بود که مسئولان آن معتقد بودند این دو شهر دارای تشابهات و منافع مشترک هستند (زینلی، ۱۳۸۷: ۱۱۰). از اواخر جنگ جهانی دوم بخصوص پس از بمباران اتمی هیروشیما در ۶ اوت سال ۱۹۴۵ شاهد گسترش نارضایتی عمومی در سراسر شهرهای کشورهای درگیر جنگ بودیم که این امر باعث شد بازیگران غیردولتی بخصوص شهرداری‌ها و نمایندگان افکار عمومی وارد عرصه تعاملات بین‌المللی شوند و از این طریق بتوانند در روند تصمیم‌گیری‌های بین‌المللی از مواضع شهروندان خود دفاع کنند. چراکه نتایج جنگ‌ها نشان دادند که شهروندان قربانیان و آسیب دیدگان مستقیم تصمیمات خودسرانه سران دولت‌ها هستند بدون اینکه نقشی در آن تصمیمات داشته باشند. در پی این حوادث بود که بسیاری از مسئولت شهری و شهروندان شهرهای سراسر آسیا و اروپا به فکر ایجاد چاره‌جویی افتادند تا بتوانند نقش فعال‌تری در امور بین‌المللی ایفا کنند و از طریق گفتگو و

مذاکره، همکاری و فرهنگ آشتی را جایگزین جنگ کنند و مرهمی برای دردهای شهروندان ناشی از جنگ باشند (احسانی فرید: ۱۳۹۱: ۱۴). در سال ۱۹۸۲ شهردار هیروشیما در جلسه خلع سلاح سازمان ملل شرکت کرد و برنامه‌ای تحت عنوان ترویج همبستگی بین شهرها و منع سلاح‌های شیمیایی ژاپن را پیشنهاد کرد و پیرو آن شهرداران سراسر جهان از این برنامه حمایت کردند و طرح ابتکار صلح با حمایت شهرداران مورد توجه قرار گرفت. پس از این بود که شاهد به وجود آمدن سازمان‌های تخصصی بین‌المللی غیر دولتی و نهادها و انجمن‌های مدنی بین‌المللی شهری شدیم و دیپلماسی شهری در عرصه‌های بین‌المللی نمود یافت. اولین حرکت‌های دیپلماسی شهری در قالب رابطه‌ی خواهرخواندگی بین توکیو و نیویورک در سال ۱۹۶۲ بسته شد... نخستین گردهمایی بین‌المللی پیرامون این مفهوم جدید در لاهه‌ی هلند برگزار شد و سفارش‌هایی را به مدیران شهرهای جهان برای تنظیم ارتباطات بین‌المللی خود در چارچوب توسعه‌ی مفهوم دیپلماسی شهری به عمل آورد (احسانی فرید: ۱۳۹۱: ۱۵).

۲- توجه اروپا و آمریکا به مقوله خواهر شهر

تلاش‌های رئیس‌جمهور وقت آیزنهاور از طریق برنامه مردم به مردم بود که انگیزه‌ای برای شهرهای خواهر فراهم کرد جنبش در سال ۱۹۵۶. قصد اظهار شده رئیس‌جمهور این بود که افراد و گروه‌های سازمان‌یافته در تمام سطوح جامعه را در دیپلماسی شهروندی مشارکت دهد [تا]... از احتمال درگیری‌های جهانی در آینده بکاهد؛ زلینسکی^۱ (۱۹۹۱) خاطر نشان کرد که جنبش شهرهای خواهر ممکن است تحت حمایت استراتژی کلی جنگ سرد دولت ایالات متحده باشد و به‌ویژه به عنوان ابزاری برای روابط خارجی آمریکا، به‌ویژه با ژاپن. درگیری‌ها و بحث‌های سیاسی پیرامون فرهنگ که با جنگ سرد افزایش یافته است، همچنان بر دو قلو سازی شهر تأثیر می‌گذارد. کلارک (۲۰۱۰) در بحث تاریخ درگیری‌ها و سیاست‌ها می‌نویسد که در طول جنگ سرد، دولت انگلیس به دلیل ترس از نفوذ کمونیست‌ها در هنگام

¹ Zelinsky

دوقلو سازی شهر مداخله کرد و اطمینان حاصل کرد که در اواخر دهه ۱۹۷۰، دوقلو سازی شهرها در انگلیس با تبادلات مدنی و فرهنگی در اروپای غربی همراه بود. روایاتی از این دست شواهدی ارائه می‌دهد که یک رویکرد تاریخی در درک همکاری شهرداری در آن سوی مرزها نه تنها در مورد انترناسیونالیسم شهرداری بلکه در مورد روند سیاست‌های ملی و بین‌المللی نیز آشکار است. زلینسکی (۱۹۹۱) یک بررسی جامع بین‌المللی از شهرهای خواهران انجام داد که نشان داد بیش از ۱۱۰۰۰ جفت شهر خواهر در ۱۵۹ کشور تا سال ۱۹۸۸ توافق‌نامه دوقلو را منعقد کرده اند. این بررسی نشان داد که فرانسه، جمهوری فدرال آلمان، ایالات متحده آمریکا و انگلستان کشورهایی بودند که بیشترین دوقلوزایی (هر یک کاملاً بالاتر از ۱۰۰۰) را داشتند (Gibbs, et al, 2015:20). تا سال ۱۹۸۸، ایالات متحده در مجموع ۱۸۵۹ شهر خواهر در ۹۶ کشور داشت که دارای ویژگی برجسته‌ای است که از هر شش کشور پیشرو برخوردار است. ژاپن (۲۳۱ شهر)، مکزیک (۱۶۲ شهر)، جمهوری فدرال آلمان (۱۱۳ شهر)، انگلستان (۱۰۲ شهر)، نیکاراگوئه (۹۱ شهر) و چین (۸۸ شهر). (Ogawa, 2012:17). در سپتامبر ۱۹۹۱، اجتماع بی‌سابقه‌ای متشکل از بیش از ۲۰۰ مقام و شهروند اتحاد جماهیر شوروی به ایالات متحده - کنفرانس شهرهای خواهر ایالات متحده آمریکا گرد آمد. در این کنفرانس ۲۴۰ نماینده ایالات متحده با ۲۱۰ همتای خود از ۶۵ جامعه و ۱۱ جمهوری در اتحاد جماهیر شوروی ملاقات کردند تا درک و ارتباط بین‌المللی بین شهروندان عادی را تشویق کنند. یکی از پروژه‌های برجسته‌ای که بین ایالات متحده - شهرهای خواهر ایالات متحده آمریکا پروژه "کنیسه کرال پروژه مرمت خارکف" شهر سینسیناتی^۲ در اوکراین است که در آن با مشارکت خواهر شهر سینسیناتی - خارکف بازسازی کنیسه کرال و بازگشت آن به جامعه یهودیان انجام شد (Ogawa, 2012:18)

¹ Choral Synagogue of Kharkiv Restoration Project

² Cincinnati

به نظر کلارک (۲۰۱۰) اتحادیه بین‌المللی مقامات محلی^۱ که در سال ۱۹۱۳ در گنت، بلژیک^۲ تأسیس شد، سریع‌ترین پیش‌درآمد اتحادهای فراملی سازمان‌یافته امروز بود. اتحادیه قبل از تأسیس هر سازمان بین‌المللی دولت‌های ملی برای آغاز دوره جدیدی از روابط بین‌المللی شهرداری‌ها برپا بود. روش‌های جدید برخورد با برنامه‌ریزی شهر، خدمات شهری و مسکن، از جمله سایر موضوعات شهرداری آن بود (Gibbs, etal, 2015:19). پدیده سازمان‌یافته، دوقلو سازی شهر در اروپای غربی در سال‌های بلافاصله پس از جنگ جهانی دوم ابداع شد اتفاق نظر دارند که انگیزه اصلی جنبش مدرن انگیزه‌ای قوی در میان چندین بازیکن برای برقراری ارتباط فراملی برای دستیابی به صلح، بازسازی و سازش پس از ویرانی جنگ بود. با این حال، در سطح غیررسمی، دوقلو سازی در حال حاضر بین شهرها به‌عنوان بخشی از تسکین جنگ در حال توسعه بود - برای مثال، رابطه بین ونکوور در کانادا^۳ و اودسا^۴ در اتحاد جماهیر شوروی، بر اساس یک شهر بندری متحد بود که به یک بندر ویران شده از جنگ کمک می‌کرد شهر اولین دوقلوی رسمی بعد از جنگ در شهر را چنین توصیف می‌کند که بین بریستول^۵ در انگلستان و هانوفر^۶ در آلمان اتفاق افتاده است. این رابطه از آنجا آغاز شد که شورای بریستول پنج "شهروند پیشرو"^۷ را به یک مأموریت حسن نیت به آن شهر بندر آلمان آسیب‌دیده از جنگ اعزام کرد. در تماس‌های اولیه افرادی از بریستول بسته‌های غذا و لباس ارسال می‌کردند. با انعکاس این روحیه سازش پس از جنگ، جلسه ویژه‌ای از شهرداران فرانسه و آلمان در سال ۱۹۴۸ در سوئیس برگزار شد که به امضای توافق‌نامه‌های دوقلو سازی بین چندین شهر آلمان و فرانسه در اوایل دهه ۱۹۵۰ کمک کرد. شورای شهرداری‌ها و مناطق اروپا که در سال ۱۹۵۱ تأسیس شد، موضع محکمی برای تشویق

¹ International Union of Local Authorities(IULA)

² Ghent, Belgium

³ Canada

⁴ Odessa

⁵ Bristol

⁶ Hanover

⁷ leading citizens

روابط بین‌المللی در سطح محلی، در درجه اول در اروپای غربی گرفت (Gibbs, 2015:20). در سطح بین‌المللی، این برنامه در طول دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ رشد چشمگیری داشت. در دهه ۱۹۷۰، انجمن وابستگی شهر (بعدها به نام بین‌المللی خواهران شهر تغییر نام یافت) برنامه مشارکت در مدارس را راه‌اندازی کرد، برنامه‌ای که اکنون به‌عنوان برنامه‌های تبادل دانشجوی بین شهرهای خواهر شناخته می‌شود. یکی از اولین برنامه‌ها شامل مبادله بین اوکلند، کالیفرنیا و فوکوکا، ژاپن بود که در آن دانش آموزان یک سال تحصیلی را با یادگیری کارهای هنری و برگزاری کارگاه‌های آموزشی در مورد فرهنگ ژاپن گذراندند (Ogawa, 2012:16). در سال ۱۹۸۹ اتحادیه اروپا از شکل‌گیری شهرهای دوقلو استقبال کرده و برنامه حمایتی خود را در این راستا اعلام کرد. (زینلی، ۱۳۸۷:۱۱۰) این موضوع باعث شد تا در سال ۲۰۰۳، اتحادیه اروپا بودجه‌ای معادل ۱۲ میلیون یورو به ۱۳۰۰ پروژه بین شهرهای دوقلوی اروپایی اختصاص دهد. فعالیت سازمان خواهرخواندگی بین‌المللی (SCI) در راستای توسعه جامعه‌ی محلی عبارت است از جریانات داوطلبانه و ایجاد انگیزه و تقویت شهروندان، مسئولین امور شهری و مدیران تجاری جهت پیشبرد برنامه‌هایی با منافع دوجانبه (زینلی، ۱۳۸۷:۱۱۰)

۳- افزایش جمعیت شهرنشینی

در سال ۱۸۰۰، کمتر از ۱۰ درصد مردم در تمام مناطق در مناطق شهری زندگی می‌کردند (Ritchie & Roser, 2019) بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۶، جمعیت شهری ۲۵٪ افزایش یافته و فضای شهری نیز ۴۰٪ گسترش یافت (Blanco & Ricard, 2020). در دهه‌های آینده شهرنشینی در سراسر کشورهای جهان افزایش خواهد یافت، پیش‌بینی می‌شود که تا سال ۲۰۵۰، ۶۸ درصد از جمعیت جهان در مناطق شهری زندگی کنند (این افزایش از ۵۴ درصد در سال ۲۰۱۶ است). به عبارت دیگر پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۵۰ جمعیت جهانی به حدود ۹/۸ میلیارد نفر افزایش یابد که بیش از دو برابر تعداد افراد در جهان (۶,۷ میلیارد نفر) در شهرها و باقی افراد از مناطق روستایی (۳,۱ میلیارد نفر) زندگی خواهند کرد

(Ritchie & Roser, 2019). در سال ۱۹۶۰ دو برابر بیشتر از مردم در مناطق شهری (۱ میلیارد نفر) در مناطق روستایی زندگی می کردند (۲ میلیارد نفر). در سال ۲۰۰۷، برای اولین بار در تاریخ بشر، تعداد بیشتری از مردم در مناطق شهری نسبت به مناطق روستایی زندگی می کنند یعنی از جمعیت ۳,۳۳ میلیارد نفر عبور کرد (توجه به نمودار پایین) و در سال ۲۰۱۶، جمعیت شهری به ۴ میلیارد نفر افزایش یافت. در حالی که در آن تاریخ جمعیت روستایی جهان تنها با افزایش ناچیزی به ۳,۴ میلیارد نفر رسیده بود (پیشین).

منبع : (Ritchie & Roser, 2019).

در اکثر کشورهای با درآمد بالا (در سراسر اروپای غربی، قاره آمریکا، استرالیا، ژاپن و خاورمیانه) بیش از ۸۰٪ از جمعیت در مناطق شهری زندگی می کنند. در اکثر کشورهای با درآمد متوسط (در اروپای شرقی، آسیای شرقی، آفریقای شمالی و جنوبی و آمریکای جنوبی) بین ۵۰ تا ۸۰ درصد مردم این کار را می کنند. در بسیاری از کشورهای با درآمد کم تا متوسط، اکثریت آن‌ها هنوز در مناطق روستایی زندگی می کنند (پیشین). بر طبق داده‌های بانک تجارت جهانی، امروزه، حدود ۵۵٪ از جمعیت جهان (۴,۲ میلیارد نفر) در شهرها زندگی می کنند تا سال ۲۰۵۰، با افزایش جمعیت دو برابری جمعیت فعلی، تقریباً ۷ نفر از ۱۰ نفر در جهان در شهرها زندگی می کنند. طی سه دهه گذشته ۱,۲ میلیون کیلومتر مربع از منطقه جدید شهری به جهان اضافه شده است. در این میان با تولید بیش از ۸۰٪ از تولید ناخالص داخلی

جهانی در شهرها، با افزایش بهره‌وری و امکان ظهور نوآوری و ایده‌های جدید می‌توان به رشد پایدار کمک کرد (worldbank, 2020).

۴- مسائل جهان سوم

در اواخر دهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰، تمرکز جدیدی بر گسترش مشارکت در مناطق فقیرنشین جهان با ارائه کمک‌های فنی ایجاد شد و جنبش خواهر شهر شروع به بررسی مجدد اهداف و روش‌های خود کرد. همانطور که زلینسکی بیان می‌کند، علاوه بر معاملات اصلی خواهر شهرها در درجه اول در جهان اول، مشارکت کشورهای جهان سوم برای رسیدگی به مواردی مانند ایمنی عمومی، کشاورزی، بهداشت و درمان، برنامه‌ریزی شهر و شغلی تسهیل می‌کند. نمونه‌های اولیه عبارتند از: پروژه توسعه سیستم آب شهری اسکاتس‌دیل (شهری در ایالت آریزونا در آمریکا)^۱، آلاموس در مکزیک، پروژه تعاونی اعتبار کشاورزان ویلمینگتون^۲ در آمریکا و سان خوان ساکتگوز^۳ در گوآتمالا و پروژه آموزش حرفه‌ای دنور^۴ در کنیا است. (Ogawa, 2012: 16)

۵- عصر جهانی شدن

زلینسکی (۱۹۹۱) ریشه‌های دوقلو سازی شهرها را تا اواسط دهه ۱۸۰۰ و به‌ویژه برای کار گروه‌های غیر دولتی مانند روتاریان، فراماسونرها و سازمان‌های مذهبی می‌داند. کنوانسیون‌های تجاری و علمی ... کار سازمان‌هایی که اهداف اجتماعی را ترویج می‌کنند. دیدارها و جلسات بین‌المللی در اواخر قرن نوزدهم در و در بین شهرهای اروپا به خصوص باهدف تبادل دانش فناوری انجام شد. در سالهای اولیه قرن بیستم، صریحاً به سمت انترناسیونالیسم شهرداری حرکت شد زیرا صنعتی شدن سریع باعث ایجاد مشکلاتی شد که به عنوان شهری شناخته می‌شدند و فن‌آوری‌های جدید ارتباطی و حمل‌ونقل اجازه دادند این مشکلات در فواصل مختلف مورد بحث قرار گیرند (Gibbs, etal, 2015: 19).

¹ Scottsdale

² Wilmington

³ San Juan Sactegequez

⁴ Denver

۶- توجه سازمان‌های بین‌المللی

پیمان خواهرخواندگی ظرفیت لازم را برای مشارکت شهرها فراهم می‌کند که این امر باعث توسعه پایدار شهرهای درگیر می‌شود. طرح‌های مشارکتی در بین این شهرها در راستای برنامه نشست جهانی ۲۰۰۲ م سازمان ملل در توسعه پایدار است. اهداف توسعه هزاره که مورد تأکید سازمان ملل است در امضای تفاهم‌نامه خواهرخواندگی بین شهرهای جهان مورد توجه قرار می‌گیرد، چراکه این اهداف، توسعه پایدار را به دنبال خواهند داشت. پیمان خواهرخواندگی اهداف بشردوستانه را بین شهرها دنبال می‌کند و آن‌ها را در راه رساندن پیام صلح به سراسر دنیا پیش می‌برد. پیمان خواهرخواندگی در تغییر سطح فرهنگی دو شهر خواهرخوانده و تبادل فرهنگ‌ها نقش بسزایی دارد که در این بین برخی از شهرهای خواهرخوانده هر ساله با برگزاری مسابقه‌ها و نمایشگاه‌های مختلف به پیشبرد این هدف کمک بسیاری می‌کنند. (قورچی و امانی، ۱۳۸۸: ۷۵). در کل آنچه توسط جامعه بین‌المللی بیان شده این است که از طریق پروژه‌های بین فرهنگی شرکای خواهر شهرها با اقدامات محلی می‌توانند: (الف) کاتالیزوری برای پیشبرد مفاهیم توسعه پایدار در سراسر جهان باشند.

(ب) کیفیت زندگی شهروندان را در جوامع خود بهبود ببخشید. (ج) دانش و عملکرد توسعه پایدار را از طریق روابط پایدار و طولانی مدت پیش ببرد. (د) اهداف حاکمیت خوب، توسعه اقتصادی پایدار، توسعه اجتماعی و نظارت بر محیط‌زیست را به طور متقابل تقویت و تلفیق کند؛ و (ه) دستیابی به نتایج مشخص از طریق مشارکت با بخش دولتی و خصوصی ممکن سازند (sustainable development, 2006). در این راستا نشانه‌های دیپلماسی شهری را باید در کنفرانس دائمی شهرداران جستجو کرد که منشور آتن را در حضور نمایندگان پنج سازمان منطقه‌ای و جهانی مانند سازمان ملل متحد، یونسکو، شورای اروپا، کمیته بین‌المللی المپیک و شبکه سازمان‌های خصوصی امضا کردند و در این کنفرانس دیپلماسی شهرها توسط شهرداران حاضر تصویب شد. این کنفرانس منشور آتن را نیز پذیرفته است که بر اساس آن شهرداران آینده جهان باید شبکه پایداری از همکاری‌ها را بنیان نهند پایه‌گذاری

مؤسسه جهانی "دیپلماسی شهرها" از نتایج این کنفرانس است (Gibbs, et al, 2015:81).
در ادامه کارکرد و گستره مهمترین سازمانها و مجامع بین‌المللی اشاره می‌گردد:

کارکردها و گستره تأثیر مهم‌ترین سازمانها و مجامع بین‌المللی فعال در

حوزه مدیریت شهری

گستره تأثیر	مهم‌ترین اهداف و زمینه کارکردی	توضیحات	نهاد
<ul style="list-style-type: none"> • ۱۴۱ شهر و پایتخت از چهار قاره آسیا، آفریقا، اروپا و آمریکای لاتین • ۸ شهر عضو به عنوان ناظر از ۶ کشور غیر اسلامی و ۱۴ عضو افتخاری از وزارتخانه‌ها، کمیسیون‌ها، سازمان‌ها، دانشگاه‌ها، موسسات، مراکز تحقیقاتی و فرهنگی از کشورهای اسلامی و غیر اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • تحکیم برادری و دوستی بین اعضا • حفظ هویت و میراث‌شهرها و پایتخت‌های اسلامی • حمایت، هماهنگی و گسترش همکاری بین اعضا • کوشش در جهت ایجاد و گسترش فراگیر هنجارها، سیستمها و برنامه‌های شهری که موجب رشد و سعادت اعضا برای ارتقای شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی و شهری • کوشش در جهت ارتقای استانداردهای توسعه، خدمات و امکانات در شهرها و پایتخت‌های عضو • ارتقا و گسترش برنامه‌های ظرفیت‌سازی در شهرها و پایتخت‌های عضو 	<p>تاسیس: ۱۹۸۰ مقر: مکه</p>	<p>سازمان بین‌المللی شهرها و پایتخت‌های اسلامی (OICC)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ۹۵ برنامه و پروژه فنی تحت اجرا در ۶۰ کشور سراسر دنیا دارد، که اکثر آنها در کشورهای کمتر توسعه یافته (LDC) در حال اجرا می‌باشد 	<ul style="list-style-type: none"> • توسعه و مدیریت شهری، زیرساخت‌ها، بهسازی و تصفیه آب، تضمین اجتماعی، زمین و تهیه مسکن، اقتصاد شهری و سرمایه‌گذاری در زمینه مسکن، گردآوری اطلاعات و پایش محیط‌زیست 	<p>تاسیس: ۱۹۷۸ مقر: نایروبی کنیا</p>	<p>برنامه اسکان بشر سازمان ملل (HABITAT-UN)</p>

<p>• این سازمان در ۱۶۶ کشور دفتر دارد</p>	<p>• پیوند دادن کشورها بادانش روز، تجارب و منابع جهت کمک به ایجاد زندگی بهتر برای مردم</p> <p>• تلاش اصلی این سازمان در جهت کمک به کشورها و انتقال راه حل‌هایی برای معضلاتی مانند حکمروایی دموکراتیک، کاهش فقر، جلوگیری از بحران و احیا، محیط‌زیست و انرژی، ایدز، توانمندسازی و حمایت از زنان است.</p>	<p>تاسیس: ۲۲ نوامبر ۱۹۶۵ مقر: نیویورک</p>	<p>برنامه توسعه سازمان ملل (UNDP)</p>
<p>بیش از یک هزار عضو از میان شهرها، اتحادیه‌ها و مجامع تخصصی شهری</p>	<p>• ماموریت: ایجاد صدایی واحد و حمایت از حکومت‌های محلی دموکراتیک برای بهبود ارزش‌ها، اهداف و منافع خود از طریق همکاری بین حکومت‌های محلی و در سطح جامعه گسترده بین‌المللی</p>	<p>تاسیس: ۵ مه ۲۰۰۴ مقر: بارسلونا، اسپانیا</p>	<p>سازمان شهرها و حکومت‌های محلی متحد (UCLG)</p>
<p>سی شهر از سراسر جهان</p> <p>• هفت سازمان ملی و فراملی</p> <p>• از ایران، مشهد و تهران عضو این صندوق هستند.</p>	<p>• هدایت اقدامات به جهت تضمین هماهنگی در فعالیت‌های توسعه شهری؛</p> <p>• نظارت به جهت تضمین کیفیت هماهنگی زمانی و مکانی این فعالیت‌ها</p> <p>هم‌راستا با شهرنشینی پایدار از منظر اقتصادی و مؤثر از منظر اجتماعی؛ و</p> <p>• ایجاد پیوندهای لازم جهت کسب بهترین شرایط ممکن برای گردآوری و تخصیص منابع اندک مالی.</p>	<p>تاسیس: ۲۰۱۰ مقر: ستول</p>	<p>صندوق جهانی توسعه شهرها (FMDV)</p>
<p>• در حال حاضر ۱۰۴ عضو دارد. نواحی شهری بیش از یک میلیون نفر جمعیت</p>	<p>افزایش تبادل علم، تجارب و سیاست‌ها میان اعضاء و شرکا، تقویت تأثیر جهانی کلان‌شهرها با همکاری سایر انجمن‌های</p>	<p>تاسیس: ۱۹۸۵</p>	<p>سازمان مترو پلیس</p>

<p>یا شهرهای دارای بیش از ۲۵۰ هزار نفر سکنه عضو مترو پلیس هستند. از کشور ایران، شهردار شیراز، مشهد، تهران، اصفهان، تبریز، اهواز و کرج عضو این انجمن هستند.</p>	<p>دولتی محلی، سازمان‌های بین‌المللی و جوامع مدنی شرکتها، دانشگاه‌ها و... افزایش تعداد اعضاء مترو پلیس، در تلاش برای ایجاد تعادل بین مأموریت‌های بین‌المللی و ابتکارات منطقه‌ای. زمینه‌های فعالیت و اقدامات اصلی مترو پلیس عبارتند از: برگزاری کنگره هر سه سال یک‌بار، برگزاری کمیسیونهای دائمی، ارائه کمک‌های تکنیکی یا فنی، آموزش، برگزاری جلسات برای هیات مدیره‌ها و مدیران عامل، تهیه نشریه‌ها، گزارشات و خبرنامه‌ها.</p>	<p>مقر: بارسلون</p>	<p>(METRO) (POLIS)</p>
<p>دارای ۱۸۴ کشور عضو</p>	<p>خدمات و آگاهی و کمک‌های فنی و تکنیکی، حمایت از فعالیت‌های بخش خصوصی، کمک به کشورهای فقیر، داوری و حل و فصل اختلافات فی‌مابین سرمایه‌گذاران خارجی و کشورهای عضو، تشویق سرمایه‌گذاری خارجی در کشورهای در حال توسعه</p>	<p>تاسیس: ۱۹۴۴ مقر: واشینگتن، دی. سی</p>	<p>بانک جهانی (Bank) (World)</p>
<p>حدود ۵۰ شهر آسیایی</p>	<p>جذب حداکثری مشارکت دیگر کلان شهرها با یک دیپلماسی قوی شهری، نقش افکار عمومی و مشارکت شهروندی و همچنین توجه به مؤلفه‌های حقوق شهروندی و بشری در چنین سازمان‌های برای ارتقا و تثبیت جایگاه خود در عرصه نظام بین‌الملل از اهمیت و جایگاه برتری برخوردار است.</p>	<p>تاسیس: ۲۰۰۷ مقر: تهران</p>	<p>سایت مجمع شهرداران آسیایی (Asian) mayors (forum</p>

<p>• ۵۵۵۱ عضو در سال ۲۰۱۳</p>	<p>ارتقاء سطح آگاهی عمومی به منظور نابودسازی سلاح‌های اتمی • تحقق صلح واقعی و ماندگار • نابودی گرسنگی و فقر • کمک به پناهندگان ناشی از درگیری‌های محلی • حمایت از حقوق بشر • حفاظت از محیط‌زیست</p>	<p>تاسیس: ۱۹۸۲ مقر: هیروشیما</p>	<p>مجمع شهرداران برای صلح (Mayors for Peace</p>
<p>۱۸۴ کشور عضو</p>	<p>• گسترش همکاری‌های پولی بین‌المللی و تسهیل رشد متوازن تجارت بین‌الملل • ایجاد سامانه باثبات ارزی بین اعضا و پرهیز از رقابت در کاهش نرخ ارزها • تهیه منابع لازم از طریق منابع عمومی صندوق، به منظور کمک به کشورهای عضو دارای کسری تراز پرداختها</p>	<p>تاسیس: ۱۹۴۵ مقر: واشینگتن، دی. سی</p>	<p>صندوق بین المللی پول (IMF)</p>

منبع: (بصیرت و جلیلی، ۱۳۹۳: ۵۷-۵۶)

مزایا و کارکردهای خواهرشهر

مزایای مشارکت خواهران شهر شامل:

- افزایش آگاهی فرهنگی در سطح شهر
- مشارکت‌ها و پیشرفت‌های آموزشی از جمله برنامه‌های تحقیق و آموزش مشترک
- اشتراک منابع و رویکردهای ارزشمند در تجارت، آموزش، فرهنگ و فناوری‌ها
- بالا بردن مشخصات بین‌المللی شهرها
- نمایش دستاوردهای دولت محلی
- سرمایه‌گذاری بیشتر در اقتصاد محلی
- افزایش تجارت و گردشگری (TRUE EDUCATION PARTNERSHIPS, 2020)

با این حال کارکردهای اساسی خواهر شهرها را می‌توان در موارد زیر بیان داشت:

توسعه امنیتی شهری

خواهر شهرها با ارائه کمک در مواقع بحرانی می‌توانند در گسترش امنیت شهری به‌ویژه شهرهای با مهاجرت روزانه بالا یا با جاذبه توریسم به یکدیگر کمک کنند. برای مثال با شیوع بیماری فراگیر کووید-۱۹ در سراسر جهان شهرها بیشترین محل آسیب‌پذیر بودند. در همین راستا خواهر شهرها به یکدیگر کمک کردند از جمله در اواخر مارس ۲۰۲۰، اریک گارستی، شهردار لس‌آنجلس، عملاً ۴۵ شهردار از سراسر جهان را دعوت کرد تا تجربیات خود را با شیوع کووید-۱۹ در سراسر جهان به اشتراک بگذارند. این شهرداران بخشی از گروه رهبری آب‌وهوا موسوم به (C40 Cities) بودند؛ شبکه‌ای متشکل از ۹۶ شهر بزرگ جهان که روی مبارزه با شرایط اضطراری آب‌وهوا تمرکز دارند (Pipa & Bouchet, 2020) در این راستا خواهر شهرها به یکدیگر کمک می‌کنند. برای مثال شهر سن آنتونیو^۱، شهری در تگزاس، مبلغ ۱۰ هزار دلار آمریکا به خواهر شهر خود چنای^۲، شهری در هند، برای مقابله با بیماری کرونا کمک کرد (Sistercities, 2021 A) همچنین شهر جدید تایپه، تایوان به سینسیناتی^۳، اوهایو؛ شیامن، چین - بالتیمور، مریلند^۴؛ نورفولک - نینگبو بیلون، چین^۵، ویرجینیا؛ تاکوما - واشنگتن - فوژو چین^۶؛ تایپه تایوان - اوکلاهاما سیتی، اوکلاهاما^۷؛ هات اسپرینگز، آرکانزاس - هاناماکی، ژاپن^۸ با اهدای صدها لباس محافظ، سپر صورت و تجهیزات پزشکی، به یکدیگر کمک کرده‌اند (Sistercities, 2021 B).

¹ SAN ANTONIO

² CHENNAI

³ Cincinnati, Ohio and New Taipei City, Taiwan

⁴ Baltimore, Maryland – Xiamen, China

⁵ Norfolk, Virginia – Ningbo-Beilun, China

⁶ Tacoma, Washington – Fuzhou, China

⁷ Taipei, Taiwan – Oklahoma City, Oklahoma

⁸ Hot Springs, AR – Hanamaki, Japan

توسعه اقتصادی

زلینسکی در اوایل دهه ۱۹۹۰ بیان داشت که در عصر حاضر اهمیت تجارت و توسعه اقتصادی در عرصه جهانی بین‌المللی اهمیت یافته است. مشارکت‌هایی که با این انگیزه‌های اصلی تجاری توسعه می‌یابند می‌توانند بر اساس یک سابقه قوی در دوقلو سازی بین شهرهایی با منافع اقتصادی مشترک مانند تولید (به‌عنوان مثال پیتسبورگ ایالات متحده با شفیلد انگلستان) ایجاد شوند. نفت (به‌عنوان مثال هوستون، ایالات متحده با باکو، آذربایجان)؛ و بنادر (به‌عنوان مثال جنوا، ایتالیا با روتردام، هلند) است (Gibbs, etal, 2015:16). بدین ترتیب، از دهه ۱۹۹۰ روندی برای هدایت شهرهای خواهران و فعالیت‌های بین‌المللی به سمت توسعه اقتصادی و دور از مبادلات سنتی اجتماعی و فرهنگی وجود داشته است. چندین پاسخ‌دهنده ابراز عقیده کردند که این دو نیازی نیست که متقابلاً از یکدیگر جدا باشند و برای فعالیت‌های مختلفی وجود دارد، به شرط آنکه اهداف مشخصی داشته باشند و در یک چارچوب ارزیابی قوی عمل کنند. بعلاوه، اکنون نسل جدیدی از مدافعان برخی از روابطی که باید حول مشارکت توسعه بین‌المللی ایجاد شود، به‌ویژه روابطی که شامل تیمور است، وجود دارد که هانوارایی‌ها به‌عنوان تشکر از آن‌ها با برگزاری کنسرت‌ها و برنامه‌های محلی استقبال می‌کردند (Ibid:20). در مقیاس جهانی، بیش از ۱۰۰۰۰۰ نفر در روز به شهرها نقل مکان می‌کنند. شهرهای جهان مانند توکیو، نیویورک و لندن دارای اقتصادی به‌اندازه اقتصاد کشورهای متوسط مانند کانادا، اسپانیا و سوئد دارند؛ بنابراین اکنون شهرها بیش از هر زمان دیگری اهمیت اقتصادی دارند، از این‌رو برخی از شهرهای حتی در اصطلاح به‌عنوان یک واحد سیاسی اجتماعی در حال رشد قدرت در عصر جهانی شدن هستند (Clingendael, 2007).

چگونگی پیوند خواهر شهری

گزاره فرهنگی شهرهای جهانی ۲۰۱۲، شصت معیار را برای سنجش و بررسی بیان می‌کند. این شاخص‌ها هم دربرگیرنده فرهنگ رسمی است که به فعالیت‌هایی که در حوزه‌های فرهنگی ثابت و دائمی همچون موزه‌ها، آمفی تئاترها و گالری‌ها انجام می‌گیرند، گفته

می‌شود و هم شامل فرهنگ غیر رسمی است که در دیگر حوزه‌ها مانند باشگاه‌ها، رستوران‌ها یا در مکان‌های بازمانند فستیوال‌ها انجام می‌شوند. همچنین این گزاره گوشه چشمی به داده‌های موجود درباره تولید، مصرف و زیرساخت‌های فرهنگی دارد. شهرهای ارزیابی شده در این گزاره، تنوع بسیاری دارند. برخی از آن‌ها در جهان توسعه‌یافته قرار دارند و برخی نیز دارای اقتصادی نو ظهور هستند؛ بعضی از آن‌ها در پایتخت‌هایی باشکوه بوده‌اند و برخی به وسیله مهاجران مستعمره نشین تاسیس شده‌اند؛ بعضی از آن‌ها تاریخی و برخی جوان هستند، برخی پایتخت‌های ملی و برخی شهرهایی غیر پایتخت هستند. دلیل انتخاب آن‌ها این است که همگی شهرهایی هستند که به شکل‌دهی مسیر جهان در دهه‌های آینده کمک خواهند کرد و همچنین همگی متمایل و علاقمند به تقویت و تحکیم نقش فرهنگ در حیات و توسعه خود می‌باشند (Gibbs, et al, 2015: 15-16). شرایط و مسائلی که برای یک کشور ظرفیت داشتن روابط موفق بین شهرها در قالب خواهر شهری را می‌دهد شامل:

- ۱- تعریف اهداف واضح برای روابط و همکاری
- ۲- وجود اشتراکات فرهنگی، اقتصادی، تاریخی، جغرافیایی، زبانی، دینی و ...
- ۳- حمایت و مشارکت دپارتمان‌های مختلف شهری از جمله شوراهای شهر و بنگاه‌های اقتصادی، فنی، امنیتی، سمن‌ها و ...
- ۴- گذر از مجاری قانونی طرفین برای اخذ مجوزهای لازم
- ۵- تبادل و تحقق یادداشت تفاهم همکاری خواهر شهری با حضور مسئولین مربوطه
- ۶- تبادل هیئت‌های رسمی (قورچی و کاویانی راد، ۱۳۹۸: ۶۸).

روال کار این‌گونه است که شهردار دو شهر همدیگر را ملاقات کرده و با همدیگر آشنا می‌شوند و پس از آن مقدمات آشنایی و خواهرخواندگی شهرهای خود را فراهم می‌آورند. به‌طور کلی بهتر است شهرهایی با یکدیگر روابط خواهرخواندگی داشته باشند که از نظر مسائل جغرافیایی، جمعیتی، صنعتی و در کل منافع، مشترکات بسیاری باهم دارند؛ تا این

انگیزه را ایجاد کند. بعضی شهرها به دلیل همنام بودن یا به خاطر اینکه جشن و جشنواره مشابهی دارند با یکدیگر خواهرخوانده می‌شوند. (قورچی و امانی، ۱۳۸۸: ۶۸).
گفتنی است که شهرداری می‌تواند به تعداد دلخواه شرکای دوقلو داشته باشد و اساس انتخاب شریک آن متنوع است. به غیر از مواردی که در پیش در سطح کلان اشاره کردیم در سطح خرد شهرداری‌ها می‌توانند با این دلایل به پیوند خواهر شهری دست زنند:

- وجود نام‌های مشابه یا یکسان (به‌عنوان مثال تولدو، اسپانیا و تولدو، اوهایو)
- شباهت‌های تاریخی (به‌عنوان مثال شهرهای آسیب‌دیده با بمب)
- ارتباطات تاریخی بین یک جفت کشور
- شباهت یا نزدیکی با ایدئولوژی‌های سیاسی
- شباهت‌های جغرافیایی (به‌عنوان مثال جوامع کوهستانی)
- شباهت‌های زیربنایی، مانند بندر بودن یا شهر صنعتی، یا مقر اصلی دانشگاه بزرگ
- شباهت‌های وضعیت، مانند پایتخت بودن یا شهر جهانی بودن
- ارتباطات شخصی (Gibbs, etal, 2015: 15-16).

همچنین، طیف انتخاب روابط بین‌شهری نسبتاً جدیدی نیز وجود دارد که در آن وجود مشارکت‌های شهر به شهر بین دولت‌های محلی در مبدا مهاجران و مهاجران از آن جمله است (Ibid: 16) شاید بتوان گفت اصلی‌ترین هدف از همه دلایل برای برقراری روابط فراملی شهرداری فراهم آوردن راهی برای تبادل فرهنگی است، به این معنی که درک و قدردانی از شیوه‌های زندگی هم در سطح نهادی و هم بین فردی را افزایش دهیم. برنامه روابط بین‌الملل از طریق سیاست شهرهای خواهر باهدف دستیابی به منافع فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و آموزشی برای شهر و شرکای خواهر مدیریت می‌شود.

ظرفیت‌های خواهر شهری ایران

با توجه به پیشینه تاریخی کشور ایران می‌توان دریافت گستره‌ی قلمرو آن باعث شده بود که بسیاری از اقوام در داخل مرزهای ایران سکنی گزینند؛ اما به تدریج و در طی تحولات تاریخی شاهد تجزیه و شکل‌گیری کشورهای جدید هستیم که مرزبندی‌هایی را به وجود آورده است که امروزه ایران به عنوان یکی از کشورهای بزرگ خاورمیانه نه تنها در داخل مرزهای خود دارای تنوع قومیتی است بلکه در خارج نیز با کشورهایی همسایه شده است که از اقوام مختلف پیشین ایرانی تشکیل شده است. به واسطه همان پیشینه تاریخی، کشورهای جدید دارای اشتراکات فرهنگی و تاریخی، نژادی و مذهبی با ایران هستند. (مجتهد زاده، ۱۳۸۱: ۵۴). طبق اظهارات سخنگوی وزارت امور خارجه ایران تهران و سایر شهرهای ایران ۱۴۹ قرارداد منعقد شده دارند که به جز دو مورد تمامی این قراردادها مربوط به ۴۱ ساله انقلاب است (shabestan, 1398). باین حال از انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۳ بیش از شانزده سال دیپلماسی شهری و مسئله پیوندهای شهری کلان‌شهر تهران در حاشیه قرار گرفت و امروز هم از ظرفیت‌های آن بهره کافی برده نشده است. سیاست‌های خواهر شهری در ادوار مختلف جمهوری اسلامی ایران بدین قرار است:

(۱۳۶۰-۱۳۵۷): در این دوران به سبب مسائل انقلاب، حمله به سفارت آمریکا، آغاز جنگ تحمیلی، عدم ثبات سیاسی، تعارض دیدگاه‌ها در سیاست خارجی، (سیاست نه شرقی و نه غربی، ترس از دست دادن موقعیت خود و یا محاکمه شدن به جرم نزدیکی به غرب یا شرق) هیچ کدام از مسئولین به فکر مسایل شهری نبودند. ضمن اینکه مسایل و مشکلات شهری به شدت امروز در دنیا و به خصوص در کشور ما به اندازه امروز مطرح نبود (فورچی و کاویانی راد، ۱۳۹۸: ۶۹).

(۱۳۶۸-۱۳۶۰): در کنار عوامل یادشده عدم ثبات مدیریت در راس شهرداری تهران، عدم آشنایی مدیران شهری به مسایل روز شهری، دیپلماسی شهری و مسئله خواهر شهری

مطرح نبود. عوامل ذکر شده خود باعث شده بود چهره شایسته‌ای از ایران و تهران در دنیا انعکاس نیابد و کشور و شهرهای بزرگ و پایتخت این کشورها تمایلی به برقراری ارتباط با ایران و شهرهای ما نداشته باشند (قورچی و کاویانی راد، ۱۳۹۸: ۶۹).

(۱۳۷۶-۱۳۶۸): پیوندهای شهری در تهران در دور دوم ریاست جمهوری آقای هاشمی رفسنجانی و در سال ۱۳۷۳ و با پایتخت قرقیزستان، بیشکک برقرار شد. در طی سه سال چهار پیوند در زمینه خواهر شهری در تهران ایجاد شد. میتوان گفت علاوه بر تأثیر مستقیم سیاست خارجی در برقراری این گونه پیوندها، ثبات مدیریت نیز یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار در ایجاد این پیوندها باشد. شاید بتوان گفت حضور شهردار تهران در هیئت دولت باعث آشنایی با مسائل بین‌الملل و ارتباط با دیگر مقامات کشورها و شهرها شده و به علت شرایط خاصی که در بالا ذکر شد در مورد تهران تابوی برقراری این روابط شکسته شد (قورچی و کاویانی راد، ۱۳۹۸: ۷۱).

(۱۳۷۶-۱۳۸۴): دوره توسعه‌گرایی سیاست محور رشد جامعه مدنی موجب اصلاح ساختاری و کارکردی سیاست‌گذاری خارجی را فراهم نمود و به لحاظ ساختاری افزایش نقش‌ها به جای اشخاص در فرآیند تصمیم‌گیری را در پی داشت. توسعه سیاسی و فرهنگی، افزایش ارتباطات با دیگر کشورها و به خصوص اتحادیه اروپا و همچنین با توجه به تجربیات دوره گذشته در زمینه دیپلماسی شهری و ایجاد پیوندهای خواهر شهری، نشان دادن چهره بهتر از ایران و تهران، باعث شد تا دیگر شهرهای جهان به برقراری روابط با تهران اقدام نمایند. در مدت شش سال مسئولین شهرداری تهران توانستند نه پیوند در زمینه خواهر شهری با دیگر شهرهای جهان برقرار کنند (قورچی و کاویانی راد، ۱۳۹۸: ۷۴).

(۱۳۸۴-۱۳۹۲): با توجه به تجربیات دو دوره قبل در زمینه دیپلماسی شهری و ایجاد پیوندهای خواهر شهری، به علت سیاست خارجی در این دوره شهرداری تهران توانست پنج پیوند خواهر شهری با چند شهر دیگر ایجاد کند.

جزئیات خواهرخوانده‌های در جدول زیر آمده است:

نام شهر	نام خواهر شهر	عضویت‌های بین‌المللی
اصفهان	۱. شیان، چین (۱۹۸۹) ۲. کوالالمپور، مالزی ۳. فلورانس، ایتالیا (۱۹۹۸) ۴. سنت پترزبورگ، روسیه (۲۰۰۴) ۵. یاش، رومانی ۶. بارسلون، اسپانیا (۲۰۰۰) ۷. ایروان، ارمنستان (۲۰۰۰) ۸. کویت شهر، کویت ۹. فرایبورگ، آلمان (۲۰۰۰) ۱۰. هاوانا، کوبا (۲۰۰۱) ۱۱. لاهور، پاکستان (۲۰۰۴) ۱۲. داکار، سنگال (۲۰۰۹) ۱۳. بعلبک، لبنان (۲۰۰۹) ۱۴. نیشابور، ایران ۱۵. یزد، ایران ۱۶. تبریز، ایران ۱۷. گیونگجو، کره جنوبی ۱۸. حیدرآباد، هند ۱۹. کیوتو، ژاپن ۲۰. اوسان، کره جنوبی	عضو شبکه شهرهای خالق یونسکو؛ عضو شبکه همکاری میان شهری در میراث فرهنگی ناملموس؛ عضو شبکه Net City؛ عضو اتحادیه شهرهای تاریخی؛ عضو انجمن جهانی مترو پلیس‌ها؛ عضو مجمع شهرداران آسیایی؛ ثبت برخی آثار تاریخی در فهرست میراث جهانی یونسکو
تبریز پایتخت گردشگری جهان اسلام (۲۰۱۸)	استانبول: ترکیه ۲. باکو: آذربایجان ۳. غزه: فلسطین ۴. قازان: روسیه ۵. ووهان: چین ۶. وین: اتریش ۷. خجند: تاجیکستان ۸. موگیلف، بلاروس ۹. هوشی‌مین، ویتنام ۱۰. قونیه، ترکیه ۱۱. گنجه: آذربایجان ۱۲. ارزروم، ترکیه ۱۳. اصفهان ۱۴. یزد ۱۵. آلماتی، قزاقستان ۱۶. کربلا: عراق	عضو انجمن جهانی مترو پلیس‌ها؛ عضو مجمع شهرداران آسیایی؛ ثبت برخی آثار تاریخی در فهرست میراث جهانی یونسکو
مشهد	۱. نجف، عراق ۲. کوالالمپور، مالزی ۳. مزار شریف، افغانستان ۴. لاهور، پاکستان ۵. ارومچی، سین کیانگ، چین ۶. کراچی، پاکستان ۷. شان‌دیز زنوز ۸. شیراز، ایران	عضو انجمن جهانی مترو پلیس‌ها؛ عضو مجمع شهرداران آسیایی

	<p>۱. شاه عالم، سلانگور، مالزی ۲. بیشکک، قرقیزستان ۳. جاباق سر، چواشستان، روسیه ۴. غازی عینتاب، ترکیه ۵. دیزلی، ترکیه ۶. بعلبک، لبنان ۷. ایروان، ارمنستان ۸. هایکو، چین ۹. سوون، گیونگی دو، کره جنوبی ۱۰. اوسان، کره جنوبی ۱۱. اوورا، آلن تخو پروجا، ایتالیا</p>	<p>قزوین</p>
	<p>۱. ترابوزان، ترکیه ۲. کوتایسی، گرجستان ۳. قازان، روسیه ۴. گرم، ناحیه رشت، تاجیکستان ۵. مولتان، پاکستان ۶. آستارا ۷. آستارا خان، روسیه ۸. شوئیش هال، آلمان</p>	<p>رشت</p>
<p>عضو شبکه شهرهای یادگیرنده یونسکو؛ عضو شبکه همکاری میان شهری در میراث فرهنگی ناملموس؛ عضو اتحادیه شهرهای تاریخ؛ عضو انجمن مترو پلیس‌ها؛ عضو مجمع شهرداران آسیایی؛ ثبت برخی آثار تاریخی در میراث جهانی یونسکو</p>	<p>۱. نیکوزیا، قبرس ۲. دوشنبه، تاجیکستان ۳. چونگ کینگ، چین ۴. وایمار، آلمان ۵. رامسر، ایران ۶. خوی، ایران ۷. پچ، مجارستان</p>	<p>شیراز بایتخت فرهنگی جهان اسلام در سال ۲۰۰۷</p>
	<p>۱. خوی، ایران ۲. قونیه، ترکیه ۳. غزنی، افغانستان ۴. کاشان، ایران ۵. بسطام، سمنان، ایران ۶. مراغه، ایران ۷. اصفهان، ایران ۸. شاهرود، ایران ۹. تولوز، فرانسه ۱۰. بم</p>	<p>نیشابور</p>

<p>عضو شبکه شهرهای یادگیرنده یونسکو</p>	<p>نوودی ساد صربستان (۲۰۰۷) کاراگاندا، قزاقستان (۲۰۰۸)، باتومی: گرجستان (۲۰۱۳) تفلیس: گرجستان</p>	<p>اراک</p>
<p>عضو اجلاس توسعه و همکاری شهرهای جاده ابریشم؛ ثبت بافت تاریخی در یونسکو؛ عضو اتحادیه شهرهای تاریخی</p>	<p>۱. بم، ایران ۲. یاسرنی، مجارستان: نارسمی (۱۹۹۶) ۳. اولگین، کوبا: نارسمی ۴. حمص، سوریه: نارسمی ۵. اصفهان، ایران ۶. تبریز، ایران ۷. یئوسو: کره جنوبی (۲۰۱۳)</p>	<p>یزد</p>

منبع: (دهشیری، خرمی، ۱۳۹۷: ۱۰۷-۱۰۵)

جمع بندی

یکی از الزامات خواهرخواندگی، تشابهات فرهنگی، علمی، تاریخی است. خواهر شهرها نه تنها موجب آشنایی ملت ها با سنن، آداب، فرهنگ و مردم کشورهای دیگر می شود بلکه ظرفیت و استعداد های فراوانی برای توسعه، پیشرفت و ساختن جهانی عاری از خشونت و ترویج صلح و دوستی و رعایت حقوق شهروندی برای همه انسان ها را فراهم می سازد. جهان امروز به سبب رشد فناوری می تواند زمینه های گسترش ارتباطات جهانی را فراهم سازد و با پدیده هایی تحت عنوان تروریسم، خشونت طلبی و افراطی گری از بستر گسترش تعامل ملت ها با یکدیگر به مقابله برخیزد. از همین رو، بحث خواهرخواندگی شهرها از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. فرهنگ های مختلف می توانند با تکیه بر دیپلماسی شهری نه تنها از ایجاد تفاهم و ارتباطات به جهانی بهتر دست یابند بلکه می توانند در مقابله با تروریسم در اشکال مختلف آن نیز با هم افزایی فرهنگی فضای مناسبی را برای زندگی بهتر مهیا کنند. به علاوه پیمان خواهرخواندگی ظرفیت لازم را برای مشارکت شهرها فراهم می کند که این امر باعث توسعه پایدار شهرهای مورد نظر می شود.

خواهرخواندگی رابطه ای دوستانه و هدفمند بین شهرهای کشورهای مختلف جهان به منظور تبادل اطلاعات و تجربیات و توسعه مناسبات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، فنی و سیاسی میان یک جامعه شهری با جامعه شهری است و اغلب بین شهرهایی امضا می شود که نوعی وجه تشابه و همسانی از قبیل ویژگی های باستان شناختی، تاریخی، فرهنگی، نمادهای مشترک و ... داشته باشند. کشور ایران به سبب پیشینه تاریخی، وجود تشابهات فرهنگی با بسیاری از کشورهای همسایه و همچنین به سبب دارا بودن ظرفیت های مناسب برای خواهرخواندگی می تواند با شهرهای کشورهای مختلف این مقوله را مورد توجه قرار دهد و به نسبی که این ارتباط بین شهرها گسترش یابد در انتقال فرهنگ و شناخت بهتر دیگر جوامع از ایران موثر واقع می شود. به نظر می رسد این مهم بیش از پیش در جهان ارتباطات باید مورد توجه قرار بگیرد.

لذا پیشنهاد می‌شود:

- ۱- شناسایی ظرفیت شهرهای کشور با شهرهای کشورهای منطقه مورد توجه قرار بگیرد
- ۲- ظرفیت خواهرخواندگی شهرهای ایران با شهرهای کشورهای جهان به ویژه شهرهایی که ایرانیان مقیم بسیار دارد مورد توجه قرار بگیرد.
- ۳- بسترسازی و زمینه‌سازی برای گسترش ظرفیت شهرهای ایران برای خواهرخواندگی و پذیرش مسافران مهیا گردد.
- ۴- بین ارکان مختلف دولتی و شهرداری‌ها همکاری بیشتری در راستای تقویت خواهرخواندگی شهرها صورت گیرد.

منابع

احسانی فرید، مینا (۱۳۹۱)، تبیین نقش شهرهای خواهرخوانده در افزایش همگرایی و توسعه روابط سیاسی و فرهنگی با اصفهان، پایان نامه ارشد دانشگاه اصفهان، مهر ۱۳۹۱

اصغری، رمضان (۱۳۸۵)، تأثیر دیپلماسی شهری بر توسعه ملی در ایران با تأکید بر خواهرخواندگی شهرهای ایران، ایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد. A.M، دانشگاه آزاد تهران مرکزی، تابستان ۹۵

مجتهد زاده، پیروز ۱۳۸۱ جغرافیای سیاسی و سیاست جغرافیایی، تهران: انتشارات سمت

دهشیری، محمدرضا؛ خرمی، مصطفی (۱۳۹۷)، تجزیه و تحلیل جایگاه دیپلماسی شهری در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه سیاست خارجی سال ۳۲، شماره ۱، بهار ۱۳۹۷، صص ۸۷-۱۲۲

بصیرت، میثم؛ جلیلی، سید مصطفی (۱۳۹۳)، تحلیل فرصت‌ها و چالش‌های توسعه دیپلماسی شهری در کلان شهر تهران؛ نشریه هنرهای زیبا، معماری و شهرسازی، دوره ۱۹، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۳، صص ۵۳-۶۶

قورچی، مرتضی؛ کاویانی راد، جواد (۱۳۹۸)، بررسی همخوانی دیپلماسی شهری با سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران مطالعه موردی: خواهر شهرهای کلان شهر تهران، فصلنامه ژئوپلیتیک - سال پانزدهم، شماره اول، بهار ۱۳۹۸، صص ۶۰-۸۴

زهرانی، مصطفی؛ رجایی، علیرضا (۱۳۹۹)، فرصت‌های همکاری بین‌المللی با رویکرد خواهر شهرها، سال دوم، شماره سوم، بهار ۱۳۹۹، صص ۱-۲۴

زینلی، هاجر (۱۳۸۷)، خواهرخواندگی شهرها، شهرداری‌ها، سال نهم بهمن، ۱۳۸۷ شماره ۹۲: قورچی، مرتضی. محمد امانی (۱۳۸۸)، دیپلماسی شهری در فرآیند جهانی‌شدن، دانش شهر: شماره ۷ بهمن‌ماه، گروه پژوهشی روابط بین‌الملل و دیپلماسی شهری، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی، تهران.

Blanco, I., & Ricard, G. (2020). Retrieved from International Encyclopedia of Human Geography (Second Edition): <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/urban-development>

- Clingendael. (2007, APR 17). Retrieved from CITY DIPLOMACY: THE EXPANDING ROLE OF CITIES IN INTERNATIONAL POLITICS: <https://www.clingendael.org/publication/city-diplomacy-expanding-role-cities-international-politics>
- Melissa Gibbs, Alex Gooding, Ronald Woods, Stefanie Pillora & Ryan Smith (2015), Sister Cities and International Alliances Can and should Australian local governments play an expanded role?, ACELG Research, austrian center of excellence for local government, Published December 2015
- Pipa, A., & Bouchet, M. (2020, aug 06). Retrieved from How to make the most of city diplomacy in the COVID-19 era: <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2020/08/06/how-to-make-the-most-of-city-diplomacy-in-the-covid-19-era/>
- Ritchie, H., & Roser, M. (2019, NOV). Retrieved from Urbanization: <https://ourworldindata.org/urbanization>
- Sistercities. (2021 A, jun 11). Retrieved from CITY OF SAN ANTONIO DONATES \$10K TO CHENNAI SISTER CITY FOR COVID RELIEF: <https://sistercities.org/2021/06/11/city-of-san-antonio-donates-10k-to-chennai-sister-city-for-covid-relief/>
- Sistercities. (2021 B, MAY 28). Retrieved from sister cities aapi highlight stories: <https://sistercities.org/2021/05/28/sister-cities-aapi-highlight-stories/>
- shabestan.ir (1398/08/11), خواهرخواندگی تهران با ۱۴۱ شهر دیگر, Retrieved from: <http://www.shabestan.ir/detail/News/849283>
- sustainabledevelopment. (2006, 09 01). Retrieved from Sister Cities Network for Sustainable Development: <https://sustainabledevelopment.un.org/partnership/?p=1630>
- TRUEEDUCATIONPARTNERSHIPS. (2020, feb 24). Retrieved from WHAT IS A SISTER CITY PARTNERSHIP?: <https://www.trueeducationpartnerships.com/culture/what-is-a-sister-city-partnership/>
- worldbank. (2020, APR 20). Retrieved from Urban Development: <https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/overview#1>